

УДК 621.73(477.86); "18"/"19"

Наталія Качковська

учений секретар Національний
заповідник "Давній Галич"

Ковальські цехи та майстерні Станіславова кінця XIX — початку XX ст.

Анотація. У статті розглянуто головні аспекти розвитку ремісничих ковальських об'єднань (цехів), відділів художнього металу архітектурно-будівельних, слюсарно-мистецько-будівельних фірм; механічно-слюсарних майстерень Станіславова як чинників розвитку металевого декору архітектури міста кінця XIX – початку XX ст.

Ключові слова: ковальське ремесло, механічно-слюсарні майстерні, слюсарно-мистецько-будівельні фірми.

Старовинна металопластика, прикрашаючи більшість історичних споруд Івано-Франківська, дивує майстерністю тогочасних ковалів і складністю виконання і визначає напрями розвитку сучасного ковальського мистецтва міста. Історичні литі й ковані балкони, декоративні решітки вікон, дверей, брам, ажурні атики тощо є орієнтиром для сучасних ремісників і ковалів.

Мета статті — виявити колишні ремісничі цехи, майстерні, фірми Станіславова, пов'язані з виготовленням художнього металу, а також проаналізувати впровадження спеціалізованої ковальської освіти як чинників, що вплинули на розквіт металевого декору архітектури міста кінця XIX – початку XX ст.

Ковальське ремесло Станіславова (Івано-Франківська) кінця XIX – початку XX ст. має давні корені, оскільки тривалий час розвивалося на основі цехових ремісничих традицій Галицької землі XV – XVIII ст. Високий рівень розвитку металообробки існував і на теренах давнього Галича, про що свідчать і речові пам'ятки, і письмові джерела [32, с. 27; 29, с. 142-146; 31, с. 150-151]. Давньоруські ковалі досягли високого рівня майстерності, вільно володіли основними технологічними засобами обробки металів — методом ковальського зварювання, лютуванням, термічною обробкою. Із заліза та сталі виготовляли близько 150 видів виробів [24, с. 91-92].

Польська дослідниця соціально-економічних стосунків у містах Галицької землі кінця XVI – першої половини XVII ст. Е. Горнова, класифікуючи ремісничі професії, першою виділяє творчість майстрів по металу. Вона натрапила на відомості про ковалів у судових актах, інвентарях міст, податкових реєстрах та інших документах, які підтверджують розвиток ковальства у багатьох містах і селах сучасної Івано-Франківської області: Галичі, Городенці, Калуші, Коломиї, Рогатині, Тлумачі, Снятині, Войнилові, Марковій, Молодькові, Косові, Делятині, Уторопах. Крім того, ковалі працювали в приватних замках, а також у «салінах» (соляний промисел), розташованих у містах. Меншою мірою був розвинений слюсарський промисел (Галич, Коломия, Войнилів) [35]. Таким чином, у період заснування Станіслава (1662) і надання йому маґдебурзького права в найближчих тогочасних торгово-ремісничих осередках ковальству вже належало почесне місце серед інших ремесл. З часу отримання маґдебурзького права в Станіславі було засновано кілька ремісничих цехів, розвитку яких сприяли власники міста. 1709 року в місті проживало 48 родин ремісників дев'ятнадцяти спеціальностей, серед них 5 ковалів. 1729 року Юзеф Потоцький надав привілей цеховикам міста для розвитку ремісництва [22].

Після втрати мілітарної функції у кінці XVIII ст. резиденціальне місто-фортеця Станіславів набуває образу міста економічного, яке активно розбудовується й у якому активно розвиваються торгівля, ремісництво, промисли. У австрійський період, від 1772 р. Станіславів стає ремісничо-торговельним осередком краю. Так, 1847 р. у місті налічувалося 10 ремісничих цехів, які об'єднували 376 майстрів і 264 челядники й учні. 1860 року в місті відкрилася кредитна спілка промисловців і ремісників [30, с. 14-39; 22], що засвідчує неабиякий його розвиток. З метою поширення знань, нових технологій, що сприяло розвитку різноманітних промислів краю, від 1879 р. у Станіславі, пізніше у Львові, почав виходити часопис «Господар и промышленник» [1, с.18], і від другої половини XIX ст. у Станіславі також проводять господарсько-промислові виставки.

«Будівельна гарячка» останньої чверті XIX – початку XX ст. стимулювала активізацію будівництва, а відтак — активне використання кованого архітектурного металу, елементи якого були не стільки складовою декорування фасаду, скільки його своєрідною

візитівкою. Художній метал відіграв важливу роль у архітектурному образі тогочасних міст. Зодчі приділяли значну увагу металу, який надзвичайно виразно відтворював певний стиль. Особливого колориту надають архітектурним пам'яткам декоративні решітки, зокрема, балконні огороження. Важко знайти будинок, зведений у кінці XIX – на початку XX ст., не прикрашений ажурними брамами, балконними огороженнями, віконними ґратками для квітів, металевими деталями дверей, дашками. Різноманітність орнаментів надає будинкам легкості, ошатності.

Найдавніші взірці архітектурного металу в історичній забудові м. Івано-Франківська, які збереглися до нашого часу належать до першої чверті XIX ст. Це яскраві приклади декору, виконані технікою лиття і кування у будинках № 4 по вул. Бачинського (1870-ті рр.), № 10 по вул. Гетьмана Мазепи (1896 р.), № 17 по вул. Гетьмана Мазепи (1880 р.), № 1 на Вічевому майдані тощо. Зі збережених архітектурних деталей це здебільшого огороження балконів, брами, решітки підвальних вікон, наприклад: буд. № 13 і 38 по вул. Грушевського (поч. XX ст.), № 16 по вул. Тарнавського (1905-1906 рр.), № 9 по вул. Шопена (1909-1910 рр.) [23, с. 206-210] тощо.

Архітектурній декоративній і структурній металопластиці другої половини XIX ст. у Івано-Франківську притаманні риси еkleктики, характерної також для архітектури та декоративно-ужиткового мистецтва того часу. На той час поширеною була практика імітацій під стилі минулого, змішування стильових ознак. Великі й складні роботи, запроєктовані професійними митцями, архітекторами, часто поступаються за художнім вирішенням перед меншими за розмірами й простішими творами, які проектували й виконували самі ковалі. Це здебільшого невеликі паркани з хвіртками та воротами, балкони та ганки, що зворушують своєю простотою. У них віддзеркалені мотиви місцевого народного мистецтва [24, с. 91-94].

На початок XX ст. припадає розквіт у галузі оздоблення будівель. Митці модерну багато зробили для розвитку різних видів декоративно-прикладного мистецтва. Щоби виконати складні, вигадливі сецесійні мотиви в дереві, металі, бетоні чи інших матеріалах, необхідно було володіти неабиякою майстерністю [33, с. 140], яку ремісники, промисловці протягом тривалого часу здобували в професійних школах.

У XIX ст. у Станіславі було розпочато впровадження ремісничих шкіл, окремої спеціалізованої ремісничої школи ковалів. 1883 року засновано двокласну ремісничу школу, на основі якої пізніше відкрито промислову [34]. Її відвідували учні столярства, кравецтва, шевства та ковальства. Очевидно, популярність ковальства у місті була високою, оскільки серед учнів найбільше, на той час, було ковалів (32 учні), що більше ніж удвічі перевищувало кількість учнів столярства [25, с. 239-246].

Процес виховання професійного робітника, у тому числі коваля, на теренах міста тривав упродовж майже всього XX ст. Так, фахові й професійні школи, відкривалися і продовжували працювати в міжвоєнний період, у роки німецької окупації [26], у радянський період.

Професійну підготовку ремісники також проходили в цехах, після чого здавали кваліфікаційні іспити [3]. Це засвідчують чисельні архівні матеріали, які зберігаються у Державному архіві Івано-Франківської області. Ці документи є надзвичайно важливим, інформативним, а іноді єдиним джерелом інформації, вивчення, опрацювання й аналіз якої дає змогу зробити висновки щодо цехового устрою, кількості, організації праці ремісничих майстерень, прізвищ ковалів та їхніх челядників, наявності орендованих приміщень під ковальські майстерні чи збудованих за архітектурними проектами з усіма технічними вимогами до них тощо.

Ремісничі об'єднання (цехи) створювали для осіб, які самостійно займалися ремеслом. За інформацією з архівних документів, кожен цех мав від кількох до десятків ремісничих спеціалізацій. У списках ремісничих цехів Станіславівського воєводства станом на 1938 р. у Станіславі було два цехи, пов'язані з обробкою металу. Перший – цех металообробників Станіслава та повіту, існував від 1858 р., налічував 109 членів, об'єднував низку ремесел, серед яких бляхарство, граверство, мосяжництво, токарство заліза й металу, ковальство. Другий міський цех об'єднував станіславівських ковалів і колодіїв (виготовлення коліс), існував від 1928 р., налічував 41 члена, з яких 34 — ковалі [5].

Типовими в металообробній промисловості Станіслава були підприємства середньої величини — напівфабричні, напівремісничі. Найчастіше це були механічно-слюсарні майстерні для задоволення конструкційно-будівельних потреб. Працівники цих майстерень вдавалися і до художнього слюсарства, створюючи

художнє окуття вікон, дверей, брам, декоративних ґрат та інших деталей. Найвідоміші на початку ХХ ст. у Станіславові — слюсарна майстерня Петра Ярошевського [17], ливарня і слюсарня будівельної фірми «Inż. Krausz i ska» [16], слюсарня фірми «Beter Leon i ska» [16], металоливарний цех Карпшвіммера [18].

До виготовлення архітектурного металу були причетні архітектори, художники, які в складі проектних або будівельних фірм залучалися до проектування металевих оздоблень будинків, про що свідчать архівні матеріали та наукові дослідження.

Провідною будівельною організацією Східної Галичини кінця ХІХ – перших десятиліть ХХ ст., яка поширювала діяльність на Станіславів, була архітектурно-проектна та будівельна фірма І. Левинського у Львові [27, с. 16-20]. Серед великої кількості відділів (архітектурно-проектне бюро; фабрики кераміки, штучного каміння, гіпсу; бетонярні, скульптурна майстерня, відділи декоративного живопису, столярства, теслярства) почесне місце займали майстерні художнього металу.

Другою великою галицькою архітектурно-будівельною фірмою був заклад Альфреда Захарієвича і Юзефа Сосновського [36, с. 113-115]. Споруджувала будинки в Станіславові віденська архітектурно-будівельна фірма Ф. Фельнера і Г. Гельмера. Найбільшою в Станіславові була фірма «Serafini», у складі якої також було кілька відділів [19-21]. Металоконструкції для світлових ліхтарів над сходовими клітками, дахові металоконструкції, які, крім конструктивної функції мали також і декоративну, виконувала німецька фірма «Kurr». На початку ХХ ст. у місті виникає ще одна велика архітектурно-будівельна фірма «Inż. Krausz i ska» по вул. 3 Мая (тепер Грушевського), заснована 1921 р. [6], у складі якої архітектурно-будівельний відділ, видобувні, переробні підприємства, ливарня, слюсарня [8; 16; 28, с. 37-38].

Будівничі фірми меншого масштабу, відповідно до Листів власників будівельних фірм у Державному архіві Івано-Франківської області, мали вузьку спеціалізацію [7; 10]. Серед них були й такі, які мали відділи, що виконували ковальські роботи, виготовляли декоративні архітектурні деталі з металу. Наприклад, будівельні та слюсарно-мистецько-будівельні фірми: будівельна фірма «Pezet» по вул. Зосина воля (тапер Коновальця), заснована у 1920 р. [4; 6]; слюсарсько-мистецько-будівельна майстерня «Владислав Клеменс і син», заснована 1896 р., виконувала буді-

вельні й мистецькі роботи [6]; слюсарсько-мистецько-будівельна майстерня Яна Федоровського по вул. Романовського, 17 (тепер Гаркуші) [13]; слюсарсько-мистецько-будівельна майстерня Петра Ярошевського по вул. Грюнвальдській, 9 (Іл. 2) [13]; [17] (у 1910-х рр. під час реконструкції будинку Ощадної каси по вул. Мазепи, 14 виконала всю металопластику (вхідні двері, огороження сходових маршів, ліхтарі); [11]; мистецько-слюсарська майстерня Юліана Шерера по вул. Сапежинській (Незалежності) [4; 6]; слюсарсько-будівельна майстерня Петра Русхела (Ruschela) по вул. Сапежинській, у якій виконували балкони, сходові поруччя, портали, двері, вікна, залізні паркани, поручні до мостів тощо; слюсарська майстерня Ісака Кужеля [11] (Іл. 3). Станіславівська фабрика слюсарства та обробки металу «Horodyski Felicyan» з дирекцією у Стрию, заснована 1908 р. [4].

Серед інших закладів, причетних до архітектурного ковальства фабрики металевих виробів, механічні майстерні: фабрика металевих виробів «Silvinia» Заснована 1916 р. [4; 6]; механічна майстерня і кузня Адольфа Флешера Adolfa Fleschera по вул. Бельведерській, 47 [11]; механічна майстерня Ісака Вейтцена Izak Weitzen, Карпінського, 14 [11]; спілка Р. Яворський і сини «Край» по вул. Собеського, 92, 106 (тепер Січових стрільців) [9; 12] виконувала ковані й литі вироби [15]; майстерня Антона Шіфнера по вул. Казимирівській, 81-87 (тепер Мазепи) [11].

Інші станіславівські заклади, які виготовляли металевий архітектурний декор, зокрема, з використанням кольорових металів: фабрика машин і ливарня «Віз» на Княгинині Колонії по вул. Королеви Ядвіги, 18 (тепер Семена Височана), заснована 1920 р., яка виготовляла декоративні вироби з кольорових металів (мосяжництво), що використовувались в архітектурному декорі [6; 12], вироби архітектурного ковальства [14]; майстерня токарні й відливу жовтих металів Н. Карпшвіммера по вул. Сапежинській, 80 (тепер Незалежності) [18].

Архівні справи підтверджують високий професійний рівень ковалів, оскільки кожен з них після фахової підготовки в ковальських майстернях складав «челядничий» іспит при комісії Станіславівського воеводства й отримував свідоцтво складання іспиту челядника (ремісник у цехового майстра в містах Польщі) (Іл. 1). Кожна ремісничая майстерня мала право на учнів відносно кількості працівників, які здобували професійні навички та

складали іспити Воеводській комісії. Відповідно до змісту однієї з архівних справ, після іспитів кваліфікацію токаря по металу й залізу отримали: від станіславівської ливарні «Віз» — Вільгельм Гросс; від фірми «Rias» — Антон Сим'янів; від Петра Ярошевського — Сава Балащук; від Яна Федоровського — Штефан Клеменс. Екзамен складався з двох частин: виконання практичного завдання та усної теоретичної частини. Практичне завдання тривало не більше трьох днів, а усна частина — не довше двох годин. Результат практичної роботи повинен був відповідати завданню і не передбачати великих матеріальних затрат. При виконанні челядничої праці кандидат мав показати не лише опанування професією, а продемонструвати, що може працювати самостійно. Метою усного екзамену було визначення комісією, чи кандидат, крім професійних навичок певного ремесла, володіє інформацією щодо вартості, властивостей матеріалів, які використовуються в ремеслі, способів розпізнавання їхньої якості, а також вміння складати кошториси [2; 5]. Очевидно, це є свідченням серйозного підходу на державному рівні до професійної підготовки майбутніх ковалів, які згодом були участь у формуванні естетичного обличчя Станіславова.

Висновки. У результаті аналізу літературних джерел, архівних матеріалів виявлено, що в Станіславові кінця XIX – початку XX ст. існували два ремісничі цехи, до складу яких входили ковалі, чимало виробничих слюсарно-механічних майстерень, слюсарно-мистецько-будівельних фірм, а також кілька великих станіславівських і філії львівських архітектурно-будівельних закладів з відділами художнього металу, працівники яких, володіючи бездоганним художнім чуттям, зуміли органічно поєднати високохудожні вироби металопластики з архітектурою і створили неповторний образ історичного міста.

1. Галушко Марія. Українські часописи Станіслава (1879-1944 рр.): історично-бібліографічні дослідження / Марія Галушко. — Львів : Б. в., 2001. — 302 с.
2. ДАІФО (Державний архів Івано-Франківської області). — Ф. 2. — Оп. 6. — Спр. 349.
3. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 6. — Спр. 389.
4. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 6. — Спр. 558.

5. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп.7. — Спр. 1048.
6. ДАІФО. — Ф. 2 — Оп. 10. — Спр. 3.
7. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 10. — Спр. 19.
8. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 10. — Спр. 73.
9. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 10. — Спр. 79.
10. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 10. — Спр. 85.
11. ДАІФО. — Ф. 2 — Оп. 13. — Спр. 54.
12. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 13. — Спр. 633.
13. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 13. — Спр. 656.
14. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 13. — Спр. 797.
15. ДАІФО. — Ф. 2. — Оп. 13. — Спр. 798.
16. ДАІФО. — Ф. 6. — Оп. 2. — Спр. 67.
17. ДАІФО. — Ф. 6. — Оп. 2. — Спр. 127.
18. ДАІФО. — Ф. 27. — Оп. 1. — Спр. 322.
19. ДАІФО. — Ф. 263. — Оп. 1. — Спр. 721.
20. ДАІФО. — Ф. 263. — Оп. 1. — Спр. 1181.
21. ДАІФО. — Ф. 263. — Оп. 1. — Спр. 1199.
22. Достоевська Л. Історія Станіслава-Івано-Франківська з часу заснування до 1995 року. [Електрон. ресурс]. Станіслав (віртуальний Івано-Франківськ). – Режим доступу: stanislaw.in.ua.
23. Качковська Н.Н. До питання збереження архітектурних металевих деталей кінця XIX – початку XX ст. у містах Галичі та Івано-Франківську / Наталія Качковська // Матеріали міжнар. наук. конф. [Галич і Галицька земля], (Галич, 30-31 жовт. 2014 р.) / М-во культури України. — Галич : Національний заповідник «Давній Галич», 2014. — 422 с.
24. Лашук Ю. Чи кували мечі в Харалузі? / Юрій Лашук. — Львів : Каменяр, 1992. — 134 с.
25. Молинь В. Станіслав як осередок українського національного життя Галичини другої половини XIX – початку XX ст / В. Молинь // МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія. — 2009. — Вип. 6. — С. 239-246. — [Електрон. ресурс]. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mist_2009_6_34.pdf.
26. Мосорко М. Культурно-освітнє та релігійне життя польського населення Станіслава у роки німецької окупації (1941-44 рр.) / М. Мосорко. [Електрон. ресурс]. — Режим доступу : <http://intkonf.org/mosorko-m-kulturno-osvitne-ta-religijne-zhittya-polskogo-naselennya-stanislavova-v-roki-nimetskoji-okupatsiyi-1941-1944-rr/>
27. Нога О. Іван Левинський / О. Нога. — Львів : Основа, 1993. — 77 с.
28. Поліщук Л.К. Сецесія в архітектурі Станіслава кінця XIX – по-

- чатку ХХ століття : дис. кандидата архітектури 18.00.01 / Поліщук Лариса Клавдіївна. К., 2003. — 188 с.
29. Станкевич М.Є. Давньогалицька мистецька традиція і культурні парадигми перехідних епох / Михайло Євстахійович Станкевич // Матеріали міжнар. ювілейної наук. конф. [Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України]. — Івано-Франківськ – Галич : Плай, 1998. — 345 с.
30. Струмінський М. Історія міста Станіслава / Мартин Струмінський. — Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2007. — 55 с.
31. Тимків Б.М. Художні ремесла давнього Галича / Тимків Богдан Михайлович // Матеріали міжнар. ювілейної наук. конф. [Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України]. — Івано-Франківськ – Галич : Плай, 1998. — 345 с.
32. Тищенко О.Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України XIII – ХУІІІ ст. / О.Р. Тищенко — К. : Либідь, 1992. — 192 с.
33. Шпільчак В. Декоративна пластика будівель Івано-Франківська початку ХХ століття / В. Шпільчак // Вісник Прикарпатського університету. — Мистецтвознавство. — Вип. ІІ. — Івано-Франківськ, 2000. — С. 140.
34. Школа промислова в Станіславоі // Господарь и промышленник. — 1886. — 16 липня. — Ч. 1. — С. 10.
35. Hornowa E. Stosunki ekonomiczno-społeczne w miastach ziemi halickiej w latach 1590-1648. — Opole, 1963. — 283 s.
36. Necmaj J. Pierwsze kroki żelbetu w Posce / J. Necmaj // Cement. — 1937. — № 8. — S. 113-115.

ANNOTATION

Natalija Kachkovska. Smith shops and workshops of Stanislaviv sity late XIX – early XX centuries. In this article we consider main aspects of the development of the craft and smith associations(workshops); the department of artistic metal of architectural buildings, smith-artistic building firms;mechanically smith workshops of Stanislaviv as the factors of development of metal decor of the architecture of the city late XIX – early XX centuries.

Keywords: smith craft, mechanical smith workshops, smith-artistic building firms.

АННОТАЦИЯ

Наталья Качковская. Кузнечные цеха и мастерские города Станиславова конца XIX – начала XX веков. В данной статье рассмотрены основные аспекты развития ремесленных кузнечных объединений (цехов); отделов художественного металла архитектурно-строительных, слесарно-художественно-строительных фирм; механически-слесарных мастерских Станиславова как факторов развития металлического декора архитектуры города конца XIX – начала XX в.

Ключевые слова: кузнечное ремесло, механически-слесарные мастерские, слесарно-художественно-строительные фирмы.

Świadectwo

złożenia egzaminu na czeladnika

(własnoręczny podpis)

Twczasowa
Komisja egzaminacyjna czeladnicza przy Urzędzie
Wojewódzkim w Stanisławowie

w składzie:

1. Przewodniczący Witołd Blauth.
2. Członek Władysław Kropelnicki
3. Członek Henryk Pochtlof

w obecności instruktora korporacji przemysłowych przy Urzędzie
Wojewódzkim w Stanisławowie

p. Dra Włodzimierza Minułowicza

powołana na zasadzie rozporządzenia Ministra Przemysłu
i Handlu z dnia 12 grudnia 1927 r. o ustanowieniu tymczasowych komisji egzaminacyjnych czeladniczych (Dz. U. R. P.
Nr. 117, poz. 1004), wydaje

p. Michałowi Skrypciowi

urodzonemu dnia 22. listopada 1907 roku

zamieszkałemu w Rozwadowie nad Dniestrem

ŚWIADECTWO ZŁOŻENIA EGZAMINU NA CZELADNIKA
----- kowalskiego -----

Mikołajów, dnia 25. kwietnia 192 9.

Przewodniczący Witołd Blauth

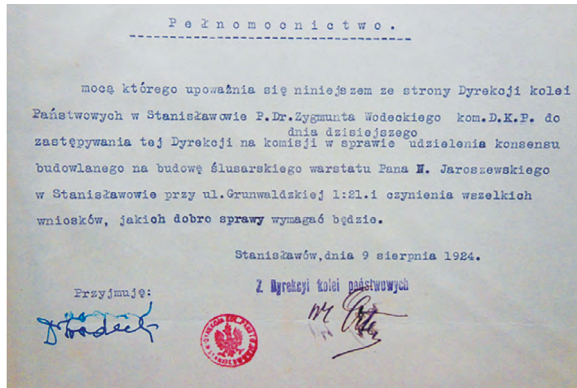
Członkowie Władysław Kropelnicki
Henryk Pochtlof

Instruktor korporacji przemysłowych

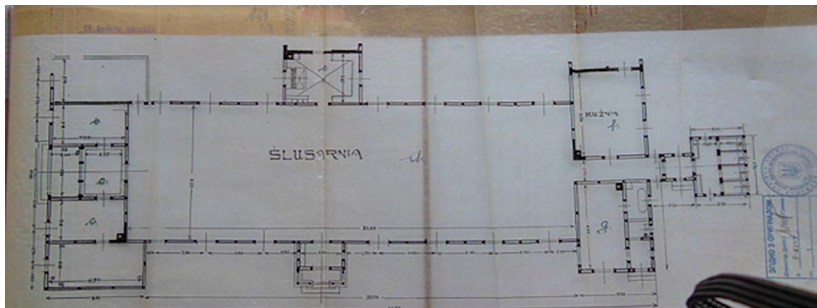
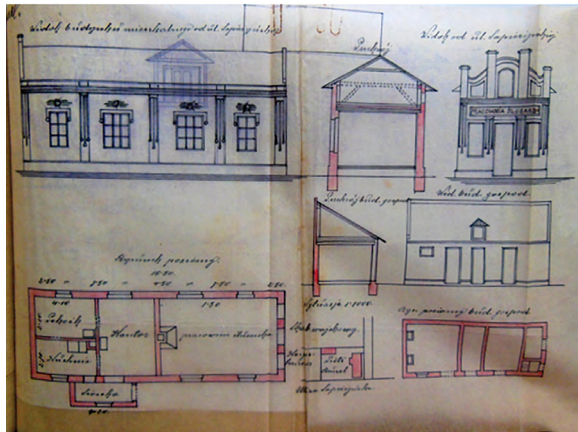
Włodzisław Minułowicz

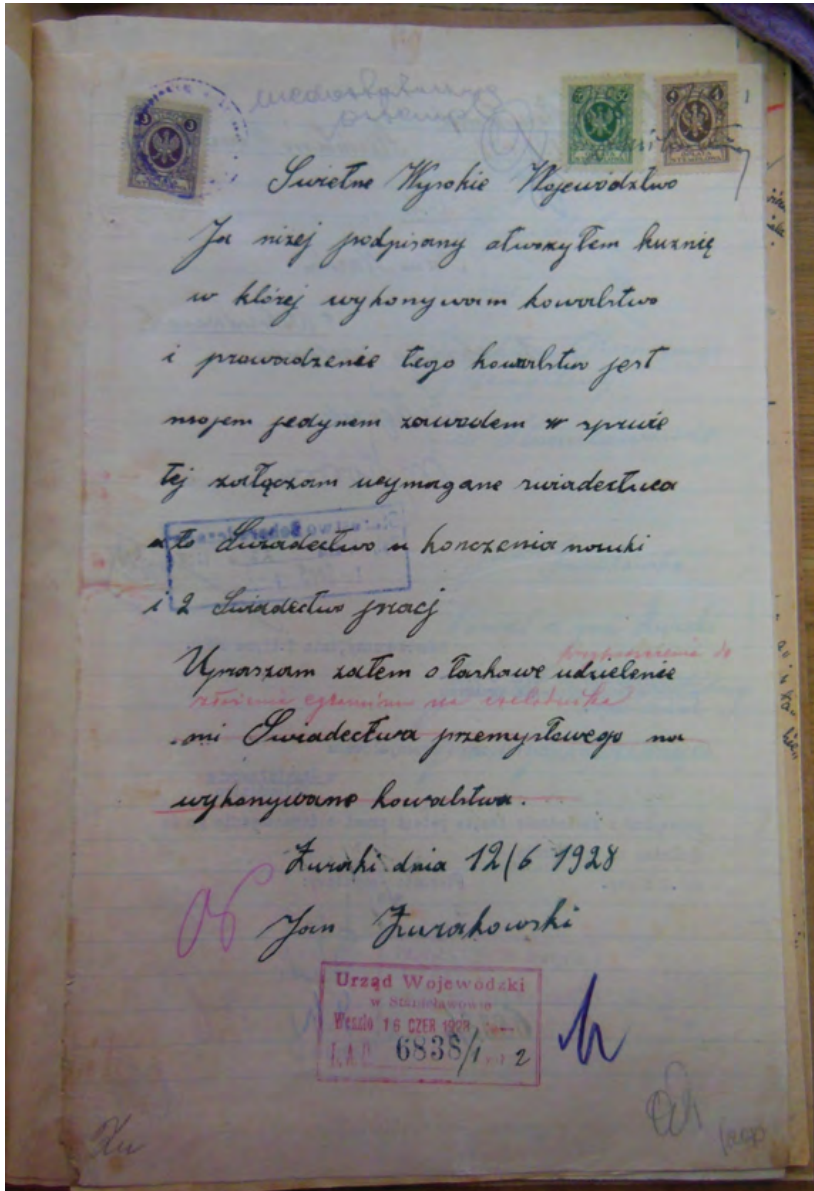
Instruktor korporacji przemysłowych
przy Urzędzie Wojewódzkim
w STANISŁAWOWIE.

Дозвіл магістрату на будівництво слюсарської майстерні П. Ярошевському. Джерело: ДАІФО. — Ф. 6. — Оп. 2. — Спр.127.

Проект слюсарної майстерні І. Кузеля.
Джерело: ДАІФО. — Ф. 2 — Оп. 13. — Спр. 54.

Переписка Я. Жураковського з органами місцевої влади.
Джерело: ДАІФО — Ф.2. — Оп. 6. — Спр. 352.

УДК 391 (477.87) «18/19»

Анна Іваниш

викладач Закарпатської академії мистецтв, аспірантка Львівської національної академії мистецтв

Декоративно-художня особливість та варіативність орнаментального народного костюму румунів Закарпаття міжвоєнного періоду ХХ ст.

Анотація. Румунський народний костюм, поряд з мовою, традиціями та звичаями, займає знакове місце в суспільстві народів підкарпатських західних схилів і долин, ідентифікує та визначає етнічні, моральні, естетичні цінності та духовність цього народу. З огляду на різні історичні, політичні, соціально-економічні та культурні фактори, які впливали впродовж століть на формування народного строю румунів Закарпаття, спричинили розмаїття форм, конструктивних вирішень крою, типологічні та декоративні варіації у вбранні. Унікальність і специфіка румунського народного вбрання характеризується стильовою єдністю, збереженням архаїчних елементів крою, техніки, колориту та варіативністю декоративно-орнаментального оздоблення народного костюму, виявляють низку локальних особливостей. Аналіз декоративно-художніх особливостей орнаменту народного костюму румунів Закарпаття міжвоєнного періоду зумовив написання цієї статті. У результаті дослідження ми дійшли висновків: одяг румунів Закарпаття міжвоєнного періоду є високохудожньою цінністю, зразком культурних взаємовпливів і запозичень не тільки етнографічних груп українців Закарпаття, а й інших народів, що населяють схили та долини річок Уж, Латориця, Боржава, Тересва, Чорна Тиса, Біла Тиса, Шопурка та ін. міжвоєнного періоду.

Ключові слова: румуни Закарпаття, народний костюм, стрій, орнамент, крій, одяг, волоська сорочка.

Одяг людини супроводжує її в усіх життєвих ситуаціях (буденних, святкових і обрядових) від народження до смерті. Він